

Pelastustoimen uudistushanke

Palveluiden tuottavuuden kehittäminen -työryhmä

9.5.2017

Ehdotuksia pelastuslaitosten palveluiden tuottavuuden kehittämiseksi

pj. Simo Tarvainen, Keski-Suomen pelastuslaitos

Krister Fogelberg, Pohjanmaan pelastuslaitos

Petteri Häyrinen, JHL

Lasse Jaakkola, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Kalle Kaipainen, PTL

Anne Koivisto, JUKO Helsingin pelastuslaitos

varapj. (Kim Nikula) Jari Koivuluoma SPAL

Terttu Pakarinen, KT kuntatyöntantajat

Rami Ruuska, sisäministeriö

Pekka Rätty, Jokilaaksojen pelastuslaitos

Juha Saario, Keski-Suomen pelastuslaitos, siht.

Jussi Rahikainen, sisäministeriö

1. Sisällys

1.	Sisällys	2
1.	Johdanto	4
1.1	Lähtökohdat	4
1.2	Maakunnallinen Turvallisuus- ja varautumistoiminta 2019 –	6
2.	Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät kehittämissuositukset.....	8
2.1	Suorituskykyvaatimusten määrittely ja sitä vastaava henkilöstön kouluttaminen.....	8
2.2	Asiakaspalautejärjestelmän luominen.....	10
2.3	Kansallisesti yhtenäinen turvallisuusviestintä	11
2.4	Kohdistetun valtakunnallisen valvonnan kokoaminen	13
2.5	Vaativan rakentamisen asiantuntija-avun kokoaminen.....	15
2.6	Palontutkinnan asiantuntija-avun kokoaminen	17
2.7	Vaativan kemikaalivalvonnan asiantuntija-avun kokoaminen	18
3.	Resurssien käyttöön liittyvät kehittämissuositukset.....	21
3.1	Maakunnan kokonaisresurssien hyödyntäminen turvallisuus- ja varautumistyössä.....	21
3.2	Työaika ja työajan käytön tehostaminen.....	22
3.3	Hälytystehtäviin riskienmukaiset resurssit.....	23
4.	Työajan käyttöön liittyvät ehdotukset.....	25
4.1	Aktiivisen työaikasuunnittelun käyttöönotto	25

4.2 Aktiivisen työaikasunnittelun esteiden poistaminen.....	26
4.3 Työajan tehokkaampi käyttäminen	27
4.4 Toiminnanohjausjärjestelmien käyttöönotto.....	28
4.5 Yhteistyön tiivistäminen sote / maakuntauudistuksessa	28
5. Varautumisen tukemiseen liittyvä kehittämissuositus.....	30
5.1 Varautumisen tukemisen kehittäminen.....	30
Liite 1. Jatkokäsiteltäviä pelastuslaitoksen tuottavuuden kehittämissuosituksia	32

1. Johdanto

1.1 Lähtökohdat

Sisäministeriön asettama 'Pelastustoimen uudistamishanke' on organisoitu useisiin alatyöryhmiin, jotka tekevät esityksiä tulevaa valtakunnallista ja maakunnallista (2019 -) pelastustointia varten. Palveluiden tuottavuutta kehittävän työryhmän tavoitteena on asiakkaan turvallisuustason heikentymättä kehittää pelastuslaitoksen palveluita siten, että pelastuslaitosten tuottavuutta ja palveluiden vaikuttavuutta voidaan parantaa.

Työryhmän kokoonpano on seuraava:

pj. Simo Tarvainen

Keski-Suomen pelastuslaitos

Juha Saario

Keski-Suomen pelastuslaitos, siht.

Krister Fogelberg, Pohjanmaan pelastuslaitos

Petteri Häyrinen, JHL

Lasse Jaakkola, Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos

Kalle Kaipainen, Keski-Uudenmaan pelastuslaitos (PTL)

varapj. (Kim Nikula) Jari Koivuluoma SPAL

Terttu Pakarinen, KT kuntatyöntekijät

Rami Ruuska, sisäministeriö

Pekka Rätty, Jokilaaksojen pelastuslaitos

Lisäksi hankkeen toimihenkilö Jussi Rahikainen sisäministeriöstä ja Timo Rantala Lapin pelastuslaitoksesta ovat osallistuneet aktiivisesti työryhmän työskentelyyn.

Varsinainen työryhmä jaettiin kolmeen alatyöryhmään, joiden tehtävänä oli pohtia toimenpide-ehdotuksia onnettomuuksien ehkäisyyn ja varautumisen tukemisen näkökulmista, resurssien käytön näkökulmasta sekä työajan käytön näkökulmasta.

Kuva 1. Pelastuslaitoksen prosessikartta.

Tässä raportissa tehdyt ehdotukset ovat muotoiltu seuraavan jaottelun mukaisesti:

A. Mitä ehdotetaan?

B. Ehdotuksen perustelut

C. Mikä konkreettisesti muuttuu?

- Mitä tehdään toisin kuin nykyään?
- Tehdäänkö jossain jo näin, millaisia kokemuksia on saatu?

D. Päätöksenteko

- Mikä taho voi päättää ehdotuksen käyttöönotosta?
- Mitä ja kenen resursseja käytetään?

E. Tuottavuuden kasvu

- Mikä taho pystyy hyödyntämään tuottavuuden kasvun?
- Miten tuottavuuden kasvu mitataan?

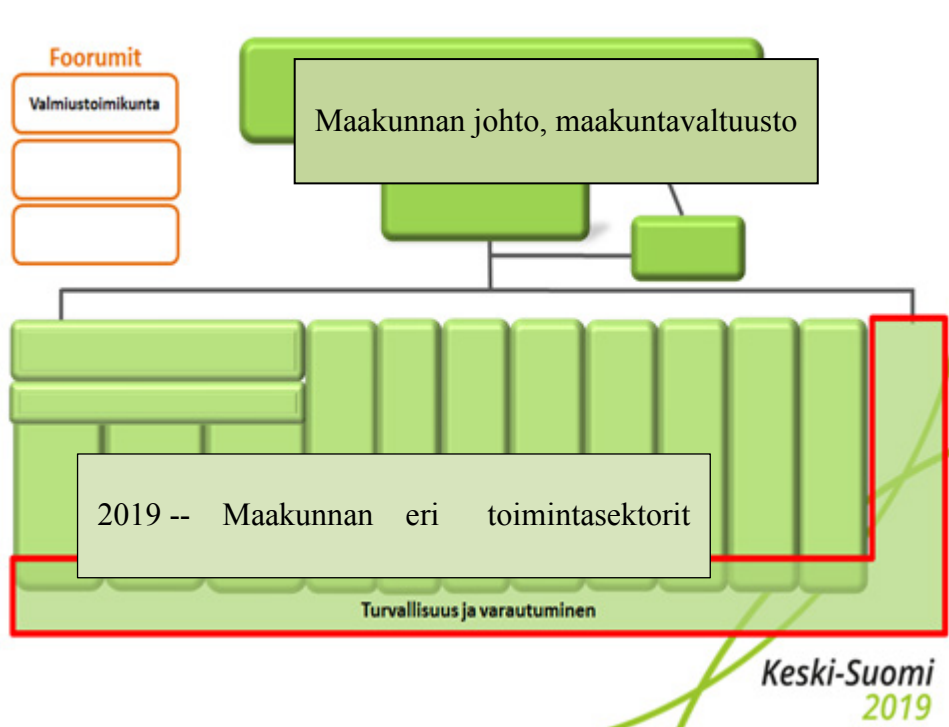

Luvussa 2 käsitellään ydinprosessiin A Onnettomuuksien ehkäisy liittyviä ehdotuksia, luvussa 3 esitellään resurssien käyttöön ja luvussa 4 työaikaan liittyviä ehdotuksia, jotka koskevat myös ydinprosessia B Pelastustoiminta ja väestön suojaaminen ja sivuavat ydinprosessia C. Luvussa 5 keskitytään ydinprosessiin D varautumisen tukemiseen liittyvään ehdotukseen.

Raportissa esitettyjen ehdotusten lisäksi alatyöryhmissä keskusteltiin muutamasta muusta aiheesta, joita muut Pelastustoimen uudistushankkeen työryhmät voisivat harkita tarkasteltavaksi. Näitä aiheita olivat **Esimiestyön merkitys johdon asettamien tavoitteiden toteuttamisessa ja seurannassa sekä Vaihtoehtoiset urapolut myös paloесimiehille**. Liitteessä 1 on aiheisiin liittyviä muistiinpanoja.

1.2 Maakunnallinen Turvallisuus- ja varautumistoiminta 2019 –

Pelastuslaitosten tuottavuuden kehittämistä voidaan tarkastella myös maakunnan synergian kehittämisen kannalta. Valtioneuvoston päättämä maakuntajako (18) mahdollistaa myös Turvallisuus- ja varautumisasioiden - TURVAN hoitamisen entistä paremmin. Tiiviimpi yhteistyö alueen kuntien ja sote-alueen toimijoiden kesken mahdollistaa paremman riskienarvioinnin, turvallisuussuunnittelun ja myös tehokkaamman reagoinnin tapahtuviin onnettomuuksiin ja muihin vastaaviin tilanteisiin.

Kuva 2. Mallinnus maakunnallisesta turvallisuussuunnittelusta

Maakunnan turvallisuus- ja varautumisasiat voitaisiin järjestää siten, että kaikki maakunnalliset "turvallisuusresurssit" hyödynnetään aiempaa paremmin. Kukin toimintasektori on vastuussa oman toimintansa turvallisuudesta, jota maakunnan yhteinen TURVA –kokonaisuus voisi tukea ja edistää omalta osaltaan (huomioiden valtakunnalliset ohjeet ja määräykset).

Maakunnalliseen turvallisuus- ja varautumistoimintaan siirtyy ainakin seuraavia asiakokonaisuuksia:

- **Inhimillisesti tavoitettava, tehokasta lähipalvelua antava 24/7 -viranomainen (pelastuslaitos)**
- **Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä TE -toimistolta siirtyvät tehtävät**
 - Elintarvikeketjun toiminnan ja työvoiman saannin turvaaminen, sekä normaaliolojen laajamittaisen maahantulon vaikutuksista huolehtiminen osaltaan
 - Tiestön käytön, logistiikan ja sähköisen viestinnän turvaaminen
 - Ympäristövahinkojen ja tulvariskien hallinta sekä vesihuollon turvaaminen
- **Aluehallintovirastolta ja kunnilta siirtyvien tehtävien turvallisuus- ja varautumisasiat**

2. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät kehittämissuositukset

2.1 Suorituskykyvaatimusten määrittely ja sitä vastaava henkilöstön kouluttaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Suorituskykyvaatimusten tunnistaminen onnettomuuksien ehkäisyssä (prosessiryhmä valmistelee)

- Selvitetään pelastuslaitosten erilaisten tehtävien suorituskykyvaatimukset.
- Luodaan suorituskykyvaatimuksia vastaava henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukemaan henkilöstön työsuunnittelua

Ehdotuksen perustelut

B. Tavoitteena on pystyä tunnistamaan eritasoiset tehtävät ja niiden suorituskykyvaatimukset. Tämän seurauksena pystytään kohdentamaan ja optimoimaan resurssit parhaalla mahdollisella tavalla.

- Suorituskykyvaatimusten edellyttämä lisä- ja täydennyskoulutus muodostetaan moduuleista, joita yhdistelemällä pystytään tavoittamaan kunkin tehtävän vaatima taso.
- Moduulikoulutusta voidaan soveltaa myös alan ulkopuolelta rekrytoitujen asiantuntijoiden pelastusalan perusosaamisen kouluttamiseen.
- Vaativimpia ja sitä myöten harvinaisimpia tehtäviä ei ole jokaisen laitoksen tarkoituksenmukaista hoitaa itse. Tässä kohtaa resursseja tulisi keskittää tai perustaa yhteisiä verkostoja.
- Laatu nousee ja toimintalinjat yhdenmukaistuvat. Parempi osaaminen ja tehokkaampi työskentely parantavat tuottavuutta.
- Suorituskykyvaatimusten tunnistamisen myötä voidaan kehittää myös menetelmiä tehtävien hoitamiseen.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Onnettomuuksien ehkäisyssä vaadittavien taitojen tunnistaminen mahdollistaisi henkilöstön osaamisen kohdentamisen ja kehittämisen niin, että pelastustoimen yhteiskunnallinen vaikuttavuus voisi jatkossa

lisääntyä.

Työuran aikana kouluttautuminen ja sijoittuminen monipuolistuvat sekä urakierron suunnittelu helpottuu. Tehokkain paikka tällaisen kouluttamisen järjestämiseen olisi heti työuran alussa. Sen yhtenä osana olisi harjoittelu koeajan aikana, muita osa-alueita olisivat:

- Aiemmin hankitun osaamisen todentaminen (AHOT)
- Näyttökokeet
- Moduulikoulutus
- Mentorointi

Päätöksenteko

D. Päätöksenteko tapahtuisi pelastuslaitoksissa. Järjestelmällisen toiminnan luominen edellyttää joka tapauksessa kevyimmilläänkin toteutettuna resursointia esimerkiksi verkkomuotoisen moduulikoulutuksen perustamiseen ja kansallisesti yhtenäisten suorituskykyvaatimusten määrittelyyn. Nykymallissa resursointi tapahtuisi pelastuslaitoksissa. Avustuksia voisi mahdollisesti saada esim. Palosuojelurahastosta tai Koulutusrahastosta (osaamisen kehittämistä koskeva laki)

- Käytännössä ehdotuksen käyttöönotto edellyttäisi yhteistä päätöstä esim. Pelastuslaitosten kumppanuusverkossa.
- Harjoittelu vaatii resursointia pelastuslaitoksilta. Esimerkiksi vuoden määräaikaisuus, jossa ”harjoittelija” on laitoksen lomakausilla normaalisti työrivissä ja niiden ulkopuolella lähtökohtaisesti tutustumassa laitoksen eri tehtäviin.
- Edellyttää pelastuslaitoksilta ja Pelastusopistolta koulutussuunnitelmien rakentamista.

Tuottavuuden kasvu

E. Työntekijän osaamisen, motivaation ja henkilökohtaisen kiinnostuksen täysimääräinen hyödyntäminen pidentää työuria ja sitä kautta lisää tuottavuutta. Myös vaihtuvuuden voidaan olettaa pienenevän.

- Tuottavuuden kasvu kohdistuu luonnollisesti taloudellisilta osiltaan pelastuslaitoksille, mutta palvelun laadun parantumisen muodossa myös asiakas hyötyy monipuolisemmasta osaamisesta.
- Tuottavuuden kasvua pystytään mittaamaan työurien pidentymisen ja ennenaikaisen eläköitymisen kustannusvaikutuksien avulla. Tehtävien lisääntymistä voidaan myös mitata.

Asiakaspalautteen keräämisellä pystytään tutkimaan muutosten vaikuttavuutta ja arvioimaan tehtyjen muutosten arvoa.

- Työntekijän omaa työuraa koskevien vaikutusmahdollisuuksien lisääntyminen parantaa työhyvinvointia.

2.2 Asiakaspalautejärjestelmän luominen

Mitä ehdotetaan?

A. Asiakaspalautejärjestelmän luominen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden mittaamisen välineeksi

- Tavoitteena on kohdistaa resurssit paremmin niihin toimintoihin, jotka lisäävät tosiasiallista turvallisuutta.

Ehdotuksen perustelut

B. Tavoitteena on muuttaa pelastustoimen toimintaa asiakaslähtöisemmäksi.

- Hyödynnetään asiakaskontakteista saatu palaute oman toiminnan kehittämiseksi. Näin pääsemme keskiöön nostettuun asiakaslähtöisyyteen.
- Asiakaspalautejärjestelmä on osa pelastuslaitosten prosessi- ja suorituskykyvaatimusten hallintajärjestelmää.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Luodaan uusi kansallisesti yhtenäinen asiakaspalautejärjestelmä

- Säännöllistä asiakaspalautteenkeruujärjestelmää ei ole tällä hetkellä olemassa.
- Sen rakentamista Varanto -palotarkastussovelluksen yhteyteen tulee tarkastella siinä yhteydessä, kun tehdään päätös Varannon rakentamisesta.
- Palautteen keräämistä on kokeiltu onnettomuuksien ehkäisyn pilottihankkeissa. Säännöllistä, yhdenmukaista laajaa palautejärjestelmiä ei ole ollut kattavasti pelastusalalla. Esim.

pelastustoimintaan liittyvän palautteen keräämisessä voitaneen hyödyntää Viron kokemuksia.

Päätöksenteko

- D. Päätöksenteko tapahtuisi pelastuslaitoksissa. Käytännössä tämä on kuitenkin järjestelmä, joka olisi erittäin tärkeää toteuttaa yhteisesti.

Tuottavuuden kasvu

- E. Toiminnan tuottavuuden kehittämisessä laadun mittaaminen on tärkeä osatekijä.
- Saadun asiakaspalautteen perusteella voidaan arvioida toiminnan laatua.
 - Asiakaspalautteen kehitys näyttää toiminnan kehityksen suunnan.
 - Toiminnan laadun parantuessa myös tuottavuus paranee.
 - Hyvä asiakaspalaute palkitsee työntekijöitäkin. Parantunut motivaatio parantaa lisääntyneen työhyvinvoinnin kautta tuottavuutta.

2.3 Kansallisesti yhtenäinen turvallisuusviestintä

Mitä ehdotetaan?

A. Pelastuslaitosten turvallisuusviestintää kehitetään kansallisesti yhtenäisemmäksi

- Kootaan pelastuslaitosten turvallisuusviestinnän koordinoitua, kehittämistä ja yhteistä tekemistä jollekin maakunnalle.
- Pelastuslaitosten aiempaa yhtenäisempi toiminta mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön myös järjestöjen ja muiden toimijoiden (mm. media) kanssa.

Ehdotuksen perustelut

- B. Keskitetyllä kansallisella turvallisuusviestinnällä pystytään laajentamaan viestinnän ja neuvonnan palveluntarjontaa nykyaikaisia menetelmiä hyödyntämällä ja tehostamaan ko. toimintaa.

- Turvallisuusviestintä on tulevaisuudessa yhä tärkeämpi vaikuttamisen keino asiakkaidemme turvallisuustietouden lisäämiseen.
- Tällä hetkellä toiminta on osittain pirstaloitunut pelastuslaitosten ja eri järjestöjen suorittamaksi toiminnaksi, josta puuttuu kohderyhmien määrittely ja riskiperusteisuus. Keskitetyllä toiminnalla pystytään parantamaan yhteistyötä eri yhteistyökumppaneiden kanssa sekä vähennetään merkittävällä tavalla pelastuslaitoksien päällekkäistä toimintaa.
- Kansallisessa turvallisuusviestinnässä voitaisiin hyödyntää yhteisessä käytössä olevia tilannekeskuksia (*Pelastustoiminnan johtamisen kehittäminen* -työryhmä tulee ehdottamaan yhteisesti hyödynnettäviä tilanne- ja johtokeskuksia). Tilannekeskusten hyödyntäminen voisi avata uusia mahdollisuuksia ja synergiaetuja mm. valtakunnallisesti merkittävän onnettomuuden tiedottamisessa, poikkeaviin tilanteisiin varautumisessa ja resurssien tehokkaassa käytössä. Tilannekeskus olisi toimintaympäristö, joka tarjoaisi valmiin alustan pelastuslaitosten keskinäiselle verkostolle. Tilannekeskuksen ympärivuorokautinen toiminta mahdollistaisi valtakunnallisen turvallisuusviestintätoiminnan myös virka-ajan ulkopuolella.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Asiakkaiden saama palvelu olisi aiempaa yhdenmukaisempaa ja samanaikaisempaa.
- Voitaisiin ottaa käyttöön chat-palvelut sekä muut vastaavat reaaliajassa tapahtuvat toiminnot.
 - Valtakunnallinen turvallisuusviestintä vastaisi vuodenaikoihin, juhlapyhiin yms. säännöllisesti toistuviin informointitarpeisiin sekä yleiseen turvallisuuteen liittyvästä viestinnästä.
 - Palvelu vastaisi pelastuslaitoksien yhteisestä näkyvyydestä yhteisen verkkosivuston (pelastuslaitoksilla yksi yhteinen nettisivusto) sekä yhteisen sosiaalisen median profiilin kautta.
 - Asiakkaan sähköisen palvelukokemuksen suunnittelussa hyödynnettäisiin samoja perusteita kuin muissa maakunnan palveluissa ja käytettäisiin Kansallista palveluväylää (KAPA).

Päätöksenteko

- D. Pelastuslaitosten tulisi yhteistyössä kumppanuusverkostossa koota ja yhdenmukaistaa. Tämän lisäksi SM voi valmistella valtioneuvoston asetuksen (pelastustoimen järjestämislain 3 § perusteella), jonka pohjalta tarkasti rajattu tehtävä kootaan valtakunnallisesti yhden maakunnan järjestämisvastuulle.

Tuottavuuden kasvu

- E. Toimintoja kokoamalla ja yhteisellä suunnittelulla kyetään parantamaan turvallisuusviestinnän laatua, lisäksi huomioidaan alueelliset erityispiirteet turvallisuusviestinnässä. Näin kyetään kohdentamaan tehokkaammin henkilöstövoimavaroja sekä saavutetaan kustannussäästöjä turvallisuusviestinnässä käytettävien materiaalien hankinnassa. Keskitetty toiminta edellyttää viestinnän ammattimaisuutta, joka puolestaan lisää turvallisuusviestinnän ja – materiaalituotannon laatua. Turvallisuusviestintään liittyvää ohjausta ja linjausta pystytään toteuttamaan valtakunnallisen turvallisuusviestintäsuunnitelman avulla, jota täydentävät pelastuslaitosten omat suunnitelmat.

2.4 Kohdistetun valtakunnallisen valvonnan kokoaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Kohdistettu valtakunnallinen valvonta kootaan jonkin maakunnan järjestämisvastuulle

- Valtakunnallisesti tai usean maakunnan alueella toimivan organisaation (Suomessa toimivaa) johtoa informoidaan yhdenmukaisista valvontatoimista, joita tehdään useamman maakunnan alueella. Tätä kautta pelastuslaitosten tarjoamaa palvelua yhdenmukaistetaan eri alueiden kesken, joka edellyttää asianomaisten pelastuslaitosten yhteistyötä. Kohderyhmiä olisivat esim. kauppaketjut.

Ehdotuksen perustelut

- B. Keskitetyllä valvontapalvelulla pystytään vaikuttamaan nykyistä korkeammalla tasolla yrityksen turvallisuusasioiden linjauksiin ja sitä kautta yrityksen alueellisten toimipisteiden turvallisuuskulttuuriin.
- Viimevuosina on noussut esille mm. valtakunnallisesti kaupallisella alalla toimivien organisaatioiden puolelta huolta siitä, että pelastusviranomaisen tarjoama palvelu ei ole tasa-arvoista ja yhdenmukaista koko maassa. Keskitetyssä valvontapalvelussa työkaluna voidaan käyttää esim. arvioivaa/auditoivaa palotarkastusmallia.
 - Kohdistettu valtakunnallinen valvonta on uusi keino vaikuttaa laajemmin onnettomuuksien

ehkäisyyn. Toimintamalli mahdollistaa laajemmin myös muiden valtakunnallisesti toimivien toiminnanharjoittajien valvontatoiminnan (esim. sirkukset, tapahtumajärjestäjät jne.). Kohdistetun valtakunnallisen valvonnan suorittaminen edellyttää henkilöstöltä erittäin hyviä vuorovaikutustaitoja, perehtyneisyyttä riskienhallinnan keinoihin sekä laaja-alaista osaamista palo- ja henkilöturvallisuuden osa-alueilta. Keskitetyn toiminnan kautta pystytään luomaan kattava verkosto eri valtakunnallisten toimijoiden turvallisuudesta vastaavien henkilöiden ja pelastusviranomaisten välillä.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Yksittäisen kohteen turvallisuustason lisäksi voidaan arvioida organisaation toimintaa laajemminkin
- Kohdennettua valvontaa suorittava pelastuslaitos huolehtii valtakunnallisesti toimivien elinkeinoelämän organisaatioiden turvallisuuskulttuurin valvonnasta ja sen kehittämisestä. Toiminnasta vastaava pelastuslaitos suorittaa valvontatoimintaa esim. kauppa- ja majoitusketjujen organisaatioiden hallinnollisella tasolla turvallisuuskulttuurin ja yhdenmukaisen toiminnan kehittämiseksi.
 - Myös valtakunnallisesti toimivat kiertävät tapahtumat (näytökset, sirkukset, suuret kilpailut yms.) voivat kuulua valtakunnalliseen kohdennettuun valvontaan.
 - Kohdennetulla valtakunnallisella valvontatyöllä tuetaan pelastuslaitoksien vastuualueilla tapahtuvaa paikallista valvontatyötä, joka kohdentuu kyseisen ketjun toimipisteisiin ja kiinteistöihin.

Päätöksenteko

- D. Pelastuslaitosten tulisi yhteistyössä kumppanuusverkostossa koota ja yhdenmukaistaa. Tämän lisäksi SM voi valmistella valtioneuvoston asetuksen (pelastustoimen järjestämislain 3 § perusteella), jonka pohjalta tarkasti rajattu tehtävä kootaan valtakunnallisesti yhden maakunnan järjestämisvastuulle.

Tuottavuuden kasvu

- E. Toimintamallilla pystytään tukemaan valtakunnallisten toimijoiden turvallisuuskulttuurin kehittämistä,

toiminnan jatkuvuutta sekä varautumista häiriötilanteisiin.

- Laadukkaalla ja kohdistetulla valtakunnallisella valvontatoiminnalla saavutetaan varmasti merkittäviä vaikutuksia suuryritysten turvallisuuskulttuurin kehittämiseen sekä lisätään luottamusta pelastusviranomaisen asiantuntemukseen palo- ja henkilöturvallisuuden osa-alueilla. Onnettomuuksien väheneminen hyödyttää paitsi yrityksiä, myös yhteiskuntaa.

2.5 Vaativan rakentamisen asiantuntija-avun kokoaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Vaativan rakentamisen asiantuntija-apu kootaan jonkin maakunnan järjestämisvastuulle

- Pelastusviranomaisen osallistuminen asiantuntijana vaativiin rakennushankkeisiin ja toiminnallisen palomitoituksen viranomaisvalvontaan toteutetaan keskitetysti.
- Kuntien rakennusvalvonnat olisivat edelleen keskeinen yhteistyökumppani, käytännössä hyödynnettäisiin aiempaa enemmän etäyhteyksiä neuvotteluissa.

Ehdotuksen perustelut

B. Palo- ja henkilöturvallisuuden osalta vaativien rakennushankkeiden määrä on selvästi lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Pääsääntöisesti vaativa rakentaminen on edellyttänyt toiminnallisen palomitoituksen käyttämistä kiinteistön turvallisuuden suunnittelussa ja toteuttamisessa. On siis tärkeää, että vaativassa rakennushankkeessa mukana oleva pelastusviranomaisen osaa tulkita paloteknisen mitoituksen periaatteita oikein ja ymmärtää sen kokonaisvaikutuksen rakennuksen lopulliseen turvallisuustasoon.

- Toiminnallinen palomitoituksen käyttö on sekä kansallisissa rakentamismääräyksissä, että eurooppalaisissa mitoitushjeissa hyväksytty menetelmä rakennusten paloturvallisuuden ja rakenteiden hyväksyttävän paloteknisen toiminnan varmistamiseen.
- Pääsääntöisesti alueen rakennustarkastajat pyytävät lausuntoja pelastuslaitoksilta mitoitukseen liittyvistä palo- ja henkilöturvallisuuden asioista. Usein toiminnalliseen palomitoitukseen perustuvalla

suunnittelulla otetaan kantaa myös pelastuslaitosten toimintaedellytyksiin.

- Paras keino vaikuttaa rakennuksen palo- ja henkilöturvallisuuden tasoon on juuri rakennuksen suunnitteluvaihe. Jälkeenpäin vaikuttaminen turvallisuuden kannalta merkittäviin rakenteellisiin seikkoihin on käytännössä hyvin vähäistä. Siksi laadukas ja yhtenäinen yhteistyö alueen rakennusvalvontojen ja suunnittelijoiden kanssa on jatkossakin tärkeää rakenteellisen palo- ja henkilöturvallisuuden osalta

Osallistuminen turvallisuuden asiantuntijana vaativiin rakennushankkeisiin edellyttää hyvää ymmärrystä hankkeen lähtökohdista ja toiminnallisen palomitoituksen tavoitteista. Tehtävä edellyttää siis riittävää koulutusta, hyvää osaamista ja säännöllisiä työsuoritteita ammatillisen tietotaidon säilyttämiseksi.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Vaativan rakentamisen palo- ja henkilöturvallisuuden asiantuntija-avusta vastaava pelastuslaitos tukee valtakunnallisesti pelastusviranomaisia vaativaan rakentamiseen liittyvissä asioissa.

- Vaativan rakentamisen asiantuntijuus tukee erityisesti oletettuun palonkehitykseen perustuvan suunnittelun ohjauksessa, korkeiden rakennusten, maanalaisten tilojen sekä suurten kauppakeskusten ja tuotantolaitosten suunnittelussa ja rakentamisessa.
- Lisäksi toiminnasta vastaava pelastuslaitos voi ohjata ja neuvoa laajemminkin alueen pelastusviranomaisia, myös muissa erikoisosaamista vaativissa rakentamiseen liittyvissä turvallisuusasioissa.

Vaativan rakentamisen asiantuntija-avussa korostuu yllä esitetyn keskittämismallin mahdollistavat ohjausrooli sekä tarvittavien linjausten tekeminen säädösten tulkinnoissa.

Päätöksenteko

D. Pelastuslaitosten tulisi yhteistyössä kumppanuusverkostossa koota ja yhdenmukaistaa. Tämän lisäksi SM voi valmistella valtioneuvoston asetuksen (pelastustoimen järjestämislain 3 § perusteella), jonka pohjalta tarkasti rajattu tehtävä kootaan valtakunnallisesti yhden maakunnan järjestämisvastuulle.

Tuottavuuden kasvu

- E. Tuottavuuden kasvua tapahtuu toisaalta palvelun laadun ja kasvaneen asiantuntijuuden myötä nopeutuneen asiakaspalvelun kautta ja toisaalta voidaan olettaa pelastuslaitosten henkilöstön työajan käytön tehostuvan, kun voidaan keskittyä omien vahvuusalueiden työhön.

2.6 Palontutkinnan asiantuntija-avun kokoaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Palontutkinnan asiantuntija-apu kootaan jonkin maakunnan järjestämisvastuulle

- Keskitetyllä valtakunnallisella palontutkinnan ohjauksella – ja tukitehtävällä lisätään palontutkinnan arvostusta yhtenä riskitietouden tuottajana pelastustoimessa.
- Tuetaan palontutkintatoiminnan kehittymistä ja mahdollistetaan sen koulutuksen terästäminen.
- Pyritään hyödyntämään myös digitalisaation mahdollisuuksia

Ehdotuksen perustelut

- B. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkinta 2020 –työryhmän järjestämän kyselytutkimuksen mukaan palontutkinnan järjestelyt ja käytännön toteutustavat sekä henkilöstön osaaminen vaihtelevat huomattavasti eri pelastuslaitoksissa. Toimintamalleja yhdenmukaistamalla ja henkilöstön osaamista kehittämällä on mahdollista saavuttaa merkittävää etua palontutkinnasta saatujen tulosten hyödyntämisessä pelastustoimen eri tehtäväalueiden kehittämiseksi.

Palontutkinta voidaan jakaa kolmeen tasoon:

1. Taso 1 on palontutkinnan perustaso, jonka suorittaa aina pelastustoiminnan johtaja.
2. Taso 2 on pelastuslaitosten palontutkinnan laajempi taso, jonka suorittaa aina tehtävään koulutettu ja nimetty palontutkija.
3. Taso 3 on palontutkinnan laajin taso, joka suoritetaan erityisen merkittävässä tapauksissa tai osana muuta tutkintaa.

Vaativan palontutkinnan taso (3) sekä alempien tasojen (1-2) tieto-taidon kehittäminen edellyttää laajempaa palontutkinnan asiantuntijuutta, joka on toiminnan kehittämisen kannalta järkevää koota laajemmaksi kokonaisuudeksi jonkin maakunnan järjestämisvastuulle.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Palontutkinnan asiantuntija-avusta vastaava pelastuslaitos ohjaa ja tukee valtakunnallisesti pelastusviranomaisia palontutkintaan liittyvien tehtävien suorittamisessa ja sen kehittämisessä.

Päätöksenteko

- D. Pelastuslaitosten tulisi yhteistyössä kumppanuusverkostossa koota ja yhdenmukaistaa. Tai SM voi valmistella valtioneuvoston asetuksen (pelastustoimen järjestämislain 3 § perusteella), jonka pohjalta tarkasti rajattu tehtävä kootaan valtakunnallisesti yhden maakunnan järjestämisvastuulle.

Tuottavuuden kasvu

- E. Tuottavuutta lisää käytössä olevan osaamisen kasvaminen, jolloin palontutkinnasta saatuja tietoja voidaan hyödyntää nykyistä paremmin pelastuslaitosten turvallisuusviestinnässä, riskianalysissä, pelastus- ja valvontatoiminnassa sekä työturvallisuuden kehittämisessä. Lisäksi voidaan olettaa pelastuslaitosten henkilöstön työajan käytön tehostuvan.

2.7 Vaativan kemikaalivalvonnan asiantuntija-avun kokoaminen

Mitä ehdotetaan?

- A. Vaativan kemikaalivalvonnan asiantuntija-apu kootaan jonkin maakunnan järjestämisvastuulle**
- Kootulla valtakunnallisella kemikaalivalvonnan ohjaus – ja tukitehtävällä kehitetään alan osaamista ja sitä kautta toiminnan laatua sekä vaikuttamismahdollisuuksia.

Ehdotuksen perustelut

B. Pelastusviranomaiset suorittavat kemikaali- ja räjähdevalvontaa hyvin monella tasolla. Pääosin valvonta on rutiininomaista, joka ei vaadi erityisen syvää kemikaali-asiantuntemusta tai -koulutusta. Tehtävien laadukas hoitaminen pystytään varmistamaan kemikaalivalvontaa tekevän henkilön peruskoulutuksella sekä perehdytyksellä kemikaalivalvonnan asioihin. Pelastusviranomaisen valvonnan piiriin kuuluu kuitenkin myös erittäin haastavia kohteita, jotka vaativat syvällistä osaamista ja kokemusta. Kemikaalivalvonnan laadullisen kehittymisen takia on tärkeää, että syvällistä osaamista saadaan koottua yhteen ja sitä pystytään hyödyntämään valtakunnallisesti.

Keskitetty asiantuntijapalvelu kanavoisi kemikaalivalvontaan liittyvän keskustelun sekä yhteistyön ministeriöiden, pelastusviranomaisten, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä toiminnanharjoittajien / ketjujen välillä selväpiirteisemmäksi. Tehtäväkokonaisuudesta vastaavalla pelastuslaitoksella oleva ohjaus- ja linjausmahdollisuus yhdenmukaistaa valvontaan liittyviä käytäntöjä merkittäväällä tavalla.

Vastaavaa asiantuntija-apua voisi olla tarkoituksenmukaista käyttää myös joissain muissa vaativissa valvontakohteissa, esimerkiksi teollisuudessa.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Vaativan kemikaalivalvonnan asiantuntija-avusta vastaava pelastuslaitos tukee valtakunnallisesti pelastusviranomaisia kemikaalivalvonnassa. On perusteltua, että kemikaalilupapäätökset sekä varsinainen valvontakäynti hoidetaan paikallisesti. Tällöin lupapäätöksissä pystytään huomioimaan paikalliset olosuhteet, yhteistyö paikallisiin viranomaisiin sekä varmistamaan lähialueen koko pelastustoimen ketjun (määräaikaivalvonta, pelastustoimi, varautumiseen) tieto-taito kohteen erityispiirteisiin. Suurimmat kemikaalikohteet ovat kuitenkin hyvin monimuotoisia ja vaativia, joiden lupa- ja valvontaprosesseihin on tärkeää saada asiantuntija-apua.

Kemikaalivalvonnan asiantuntija-apua pystytään hyödyntämään myös maankäytön-suunnittelun ohjauksessa sekä ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinnassa. Valtakunnassa on yksittäisiä teollisuuskeskittymiä ja logistiikka-alueita, jotka vaikuttavat merkittäväällä tavalla ympäröivään

maankäytönsuunnitteluun. Kun näistä saatavaa tietoa ja tehtyjä ratkaisuja pystytään kokoamaan yhteen ja keskittämään, saavutetaan pelastustoimen verkostoon merkittävä asiantuntija-apu. Tällä edesautetaan parhaan mahdollisen tiedon hyödyntäminen niin lausunto-, lupa- kuin valvontaprosesseissa.

Kemikaalivalvonnan asiantuntija-apu pystyy toimimaan koordinaattorin roolissa ilotulitteiden käytön rajoittamisessa ja vapauttamisessa (ns. Venetsialaiset), ellei asiaa ratkaista säädösvalmistelulla. Myös yleisötapahtumiin liittyvien ilotulitusnäytöksien sekä pyroteknisten erikoistehosteiden käytön ohjeistaminen ja asiantuntija-apu on tarkoituksenmukaista olla osana esitettyä keskitettyä palvelua.

Kemikaalivalvonnan asiantuntija-avussa korostuu yllä esitetyn keskittämismallin mahdollistavat ohjausrooli sekä tarvittavien linjausten tekeminen säädösten tulkinnoissa.

Päätöksenteko

- D. **Pelastuslaitosten tulisi yhteistyössä kumppanuusverkostossa koota ja yhdenmukaistaa.** Tämän lisäksi SM voi valmistella valtioneuvoston asetuksen (pelastustoimen järjestämislain 3 § perusteella), jonka pohjalta tarkasti rajattu tehtävä kootaan valtakunnallisesti yhden maakunnan järjestämisvastuulle.

Tuottavuuden kasvu

- E. Tuottavuutta lisää käytössä olevan osaamisen kasvaminen, jolloin kemikaalivalvonta muodostuu aiempaa laadukkaammaksi ja kansallisesti yhdenmukaisemmaksi. Lisäksi voidaan olettaa pelastuslaitosten henkilöstön työajan käytön tehostuvan.

3. Resurssien käyttöön liittyvät kehittämissuositukset

3.1 Maakunnan kokonaisresurssien hyödyntäminen turvallisuus- ja varautumistyössä

Mitä ehdotetaan?

- A. Nyt hajallaan olevat, tulevien maakuntatoimijoiden turvallisuusresurssit kootaan koko maakuntaa hyödyntäväksi voimavaraksi sektorirajat poistaen

Ehdotuksen perustelut

- B. Tavoitteena on muuttaa maakunnan turvallisuustoimintaa asiakaslähtöisemmäksi.
- Vastuutetaan kullekin maakunnalliselle toiminnalle (maakunnan johtaminen / sisäinen, SOTE, pelastuslaitos, ELY; elinkeino-liikenne-ympäristö ja TE-tstot) turvallisuus- ja varautumisvaateet, joiden toteutumista sitten edistetään ja tuetaan
 - Tiivis yhteistyö mahdollistaa maakunnallisen tilannekuvan luomisen

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Nykyisistä sektorirajoista päästään pois ja mahdollistuu nykyistä tehokkaampi, alueellinen turvallistoiminta

Päätöksenteko

- D. Päätöksenteosta vastaa viimekädessä maakuntavaltuusto huomioiden valtakunnalliset säädökset ja ohjeet

Tuottavuuden kasvu

- E. Aiempaa tiiviimpi sektorirajat ylittävä turvallisuuteen liittyvä yhteistyö tuottaa laadukkaampaa palvelua asiakkaille. Tulevien maakuntien eri sektoreilla turvallisuus on usein pelastuslaitoksen ulkopuolella oman toimen ohessa toteutettavaa toimintaa. Erityisesti näillä sektoreilla voidaan olettaa päällekkäisen työn

määrän vähenevän ja toiminnan laadun kehittyvän.

3.2 Työaika ja työajan käytön tehostaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Työnantaja voi hyödyntää työaika joustavasti tuottavuuden parantamiseksi ja toiminnan kehittämiseksi.

Työnantajan tulee valita sellainen työaikamuoto, että

- Työaika käytetään joustavasti asiakkaiden tarpeiden mukaisesti
- Työaika käytetään joustavasti toiminnan kehittämiseen
- Työnantajan tulee tunnistaa ne työaikaan liittyvät tekijät, jotka rajoittavat palvelutuotantoa ja poistaa ne
- Eri työaikamuotoja pitää voida kuitenkin hyödyntää palvelutarpeen mukaisesti esimerkiksi eri puolilla maakuntaa esiintyvien riskien ja palvelutarpeiden mukaisesti

Ehdotuksen perustelut

- B. Työaika käytetään tehokkaasti pelastustoimen toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin siten, että asiakas saa tarvitsemansa palvelun laadukkaasti. Työaika tukee myös asiantuntijatoiminnan järjestämistä asiakkaiden tarpeiden mukaisesti.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Tavoitteena on pystyä hyödyntämään erityisesti tulevassa maakuntamallissa työaika **joustavasti** ja asiakaslähtöisesti. Pelastuslaitoksen henkilöstön työaika tarvittaneen yhä lisääntyvään pelastustoimen, ensihoidon, sekä maakuntaudistuksen myötä lisääntyvän palvelutuotantoon.

Päätöksenteko

- D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksissa. Työnantaja päättää työajan ja käytettävät resurssit. Työsuojeluviranomainen valvoo osaltaan työaikoja.

Tuottavuuden kasvu

- E. Eri työaikamuotoja pitää voida kuitenkin hyödyntää palvelutarpeen mukaisesti esimerkiksi eri puolilla maakuntaa esiintyvien riskien ja palvelutarpeiden mukaisesti. Työaikamalleja hyödyntämällä voidaan tarkoituksenmukaisesti lisätä aktiivityöaika. Tehokkaammalla työajan käytöllä voidaan aiempaa enemmän parantaa pelastustoimen palvelujen laatua, toimintavarmuutta ja työturvallisuutta lisääntyvien harjoitusten sekä koulutusten kautta. Lisäksi voidaan tehdä aiempaa enemmän mm. onnettomuuksien ehkäisyyn liittyviä tehtäviä.

3.3 Hälytystehtäviin suunnitellaan riskienmukaiset resurssit

Mitä ehdotetaan?

- A. Pelastustoimen tehtäviin suunnitellaan riskien, toiminnallisten tilastojen ym. perustietojen perusteella resurssit. Samalla tulee tutkia myös dynaamisen riskien arvioinnin ja –resurssisuunnittelun soveltamismahdollisuudet.

Ehdotuksen perustelut

- B. Parantunut riskienarviointi ja tehtäväraportointi mahdollistavat nykyistä tehokkaamman resurssien suunnittelun ja käytön (vrt. Riskianalysityöryhmän tuotokset).

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Asiakkaat saavat tarkoituksenmukaisempaa ja tehokkaampaa apua hätätilanteissa.

Päätöksenteko

D. Pelastuslaitokset vastaavat käytettävistä resursseista. Huolellinen valmistelu hätäkeskuksen, pelastuslaitoksen ja muiden viranomaistahojen kanssa.

Tuottavuuden kasvu

E. Olemassa olevat resurssit hyödynnetään aiempaa optimaalisemmin toimintaympäristön riskien mukaisesti. Hälytyksiin osallistumisesta vapautunutta työaikaä käytetään nykyistä enemmän pelastustoimen muissa tehtävissä. Asiakkaan saama palvelu paranee ilman resurssien lisäystä.

4. Työajan käyttöön liittyvät ehdotukset

4.1 Aktiivisen työaikasunnittelun käyttöönotto

Mitä ehdotetaan?

- A. Työnantaja aloittaa aktiivisen työaikasunnittelun, jonka periaatteena on, että työaika suunnitellaan toiminnan tavoitteet huomioiden.**

Ehdotuksen perustelut

- B. Työvuorot tulisi suunnitella niin, että työvuoroissa on vain tarvittava määrä henkilöstöä muun muassa tilastojen tai riskien valossa. Aktiivisen työaikasunnittelulla tarkoitetaan, että jatkossa kiinnitetään huomioita työvuorosunnitteluun ja luovutaan vakioiduista työvuoroista. Tämä on koettu aiemmin toimivaksi työaikajärjestelmäksi, ja se onkin tehokas sellaisilla alueilla, joilla on vähän henkilöstöä ja vain yksi paloasema. Järjestelmään liittyy kuitenkin ongelmia alueilla, joilla on useita paloasemia. Tällöin kunkin työvuoron työntekijämäärään on mitoitettu reserviä, jotta lomien ja poissaolojen aiheuttamat vahvuuden vaihtelut eivät heikentäisi palvelutasoa. Keskiuudessa pelastuslaitoksessa tämä reservi eli niin sanottu puskuri saattaa olla jopa 10–30 työntekijää työvuoroa kohti. Kun työaikoja ei suunnitella ennakolta, esimerkiksi suosittuina loma-aikoina voidaan puskurista huolimatta joutua palkkaamaan lisää työntekijöitä johonkin vuoroon, vaikka seuraava vuoro olisi yliresursoitu. Monissa laitoksissa työnantaja on hyväksynyt ylityöt, mutta ne voitaisiin ehkäistä työaikasunnittelun avulla tasaamalla eri vuorojen vahvuuden vaihtelut. Tällöin välttyttäisiin ylimääräisiltä palkkakuluilta.
- Päivätyössä olevan henkilöstön työajan joustavuuden parantaminen asiakaslähtöisesti.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Työnantaja aloittaa aktiivisen resurssisuunnittelun, joka koskee koko henkilöstöä ja jossa hyödynnetään työajan joustomahdollisuudet kattavasti

Päätöksenteko

D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksissa. Työnantaja päättää työajan ja käytettävät resurssit.

Tuottavuuden kasvu

E. Työaika voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin

4.2 Aktiivisen työaikasuunnittelun esteiden poistaminen

Mitä ehdotetaan?

A. Poistetaan työaikasuunnittelun ja tehokkaan työajan käytön esteet voimassa olevien säädösten ja sopimusten puitteissa

Ehdotuksen perustelut

B. Sellaiset sopimukset, jotka rajoittavat työajan tehokasta käyttöä tulee tarkastella uudelleen. Esimerkiksi paikallisella sopimisella tulee pyrkiä parantamaan työajan tehokasta ja joustavaa käyttöä asiakastarpeen mukaisesti.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Vapautuvaa työaikaa hyödynnetään nykyistä enemmän tuottavaan toimintaan esimerkiksi kiireisempien ajankohtien täydentämiseen, onnettomuuksien ehkäisemiseen, osaamisen kehittämiseen ja pelastustoiminnan harjoitteluun sekä muuhun palvelutoimintaan esimerkiksi terveystoimen kanssa.

Päätöksenteko

D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksissa. Työnantaja päättää työajan ja käytettävät resurssit.

Tuottavuuden kasvu

E. Työaika voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin

4.3 Työajan tehokkaampi käyttäminen

Mitä ehdotetaan?

A. Käytetään työaika tehokkaammin pelastustoimen vaikuttavuuden parantamiseksi

Ehdotuksen perustelut

B. Maakunta / Sote –uudistuksen myötä pelastustoimen palvelutuotanto ja sen osallistuminen muuhun maakunnalliseen yhteistoimintaan saattaa laajentua. Pelastustoimen vaikuttavuutta parannetaan ohjaamalla työaika nykyistä enemmän onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoiminnassa tarvittavien taitojen harjoitteluun.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

C. Lisääntyvän palvelutuotanto ja uusien tehtävien tavoitteena tulisi olla työajan suuntaaminen valmiuden ylläpitämisestä tehtävien suorittamiseen, joka parantaa työnhallintaan ja –viihtyvyyttä.

Päätöksenteko

D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksissa.

Tuottavuuden kasvu

E. Työaika voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin

4.4 Toiminnanohjausjärjestelmien käyttöönotto

Mitä ehdotetaan?

- A. Viranomaistehtävien organisointiin ryhdytään pelastuslaitoksissa kehittämään keskitettyä toiminnan ohjausjärjestelmää, jolla hoidetaan esimerkiksi valvontatehtävien ajanvaraukset.**

Ehdotuksen perustelut

- B. Asiantuntijatehtävät kyetään hoitamaan nykyistä tehokkaammin työntäjäjohtoisesti ja työaika vapautuu muuhun kehittävään asiantuntijatoimintaan. Esimerkiksi palotarkastukset hoidetaan tasaisesti ympäri vuoden ja jatkossa asiakkailta on myös mahdollista varata aikoja.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Viranomaistehtävät voidaan suunnitella nykyistä tasaisemmin vrt. hammaslääkärin ajanvaraus. Itseohjautuvuudesta sijaan siirrytään joustavasti palvelemaan kuntalaisia.

Päätöksenteko

- D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksissa.

Tuottavuuden kasvu

- E. Työaika voidaan hyödyntää nykyistä enemmän

4.5 Yhteistyön tiivistäminen sote / maakuntaudistuksessa

Mitä ehdotetaan?

- A. Pelastuslaitokset pyrkivät lisäämään vaikuttavuuttaan yhdessä sote / maakunnan toimijoiden kanssa

<p><i>Ehdotuksen perustelut</i></p> <p>B. Kuntalaisille kyetään tuottamaan maakunnan palvelut nykyistä tehokkaammin, paremmin ja vaikuttavammin, eri toimijoiden yhteistyönä</p>
<p><i>Mikä konkreettisesti muuttuu?</i></p> <p>C. Pelastustoimen tuottavuus paranee ja resursseja käytetään nykyistä enemmän yhteiskunnan hyväksi. Pelastuslaitosten henkilöstöä käytetään joustavasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla yhteistyöhön maakunnan muidenkin toimijoiden kanssa.</p>
<p><i>Päätöksenteko</i></p> <p>D. Päätöksenteko tapahtuu maakunnan sisällä.</p>
<p><i>Tuottavuuden kasvu</i></p> <p>E. Tuottavuus kasvaa, kun työaika käytetään palvelujen tuottamiseen.</p>

5. Varautumisen tukemiseen liittyvä kehittämissuositus

5.1 Varautumisen tukemisen kehittäminen

Mitä ehdotetaan?

A. Pelastuslaitoksen maakunnan toimijoihin ja kuntiin kohdistuvan varautumisen tukemisen kehittäminen

- Pelastuslaitosten tulisi jatkossa tukea alueensa kuntien ja maakunnan toimialojen varautumista, jolloin kriittisen palveluntuotannon häiriöttömyyden taso paranee.

Ehdotuksen perustelut

B. Tarkoituksena on kehittää em. toimijoiden kriittisen palveluntuotannon häiriöttömyyttä sekä luoda näille kyky tunnistaa omaan toimintaansa ja keskeisimpään palvelutuotantoonsa vaikuttavat riskit ja uhkatekijät, sekä varautua tarkoituksenmukaisesti näiden toteutumiseen. Tämä luo häiriöttömämpien palveluiden lisäksi perustan em. toimijoiden kyvyille toimia tehokkaasti erilaisissa häiriötilanteissa. Näillä on suora vaikutus kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen.

- Periaate on, että kukin toimija vastaa omasta varautumisesta. Tämä tarkoittaa varautumiseen liittyvien vastuiden sisäistämistä, varautumisen resursointia ja tarvittavien varautumiseen liittyvien päätösten tekemistä ja toimenpiteiden toteuttamista/valvontaa.
- Varautumisen tukeminen edellyttää säännöllistä yhteistoimintaa sovittujen ja luotujen yhteistoimintarakenteiden puitteissa.
- Maakunta voi hyödyntää muodostuvia verkostoja sille lainsäädännön kautta tulevassa yhteisen varautumisen alueellisen yhteensovittamisen tehtävässä.
- Varautumisen tukemisen palvelumuotoja ovat esim:
 - o Asiakkaan varautumisen nykytilanteen kartoittaminen (esim. KUJA-arviointimalli)
 - o Asiakkaiden valmiussuunnitteluprosessien tukeminen
 - o Harjoitusten järjestäminen yhteistoiminnassa asiakkaan kanssa
 - o Varautumiseen ja riskienhallintaan liittyvä koulutus
 - o Muu räätälöity asiantuntijapalvelu

- Kuntaliiton ja Huoltovarmuuskeskuksen KUJA -hanke tukee em. toimintamallin yleistymistä.
- Valmiustarkastuksen toteuttaminen yhdessä maakuntatoimijoiden kanssa.

Mikä konkreettisesti muuttuu?

- C. Pelastuslaitoksen tulee sisäistää "konsultin" rooli. Tukeminen edellyttää pelastuslaitokselta asianmukaista resursointia.
- Osa pelastuslaitoksista, kuten esim. Keski- ja Länsi-Uusimaa, toimivat edellä kuvatulla tavalla. Osassa alueita on tuettu kuntia pelkästään muodollisen valmiussuunnitelman tekemisessä esim. yhteisillä pohjilla ja osassa ei ole tuettu kuntia lainkaan.
 - Pelastuslaitoksien siirtyessä 2019 maakuntiin, voidaan tukitoiminta laajentaa kuntien toimialojen lisäksi uusien maakuntien toimialoihin. Tällöin entistä suurempi osa julkishallintoa varautuu samanlaisiin uhkakuviin yhdenmukaisemmalla tavalla.
 - Valmiustarkastusten myötä maakunnan varautumisen ongelmakohdat tunnistetaan ja poistetaan

Päätöksenteko

- D. Päätöksenteko tapahtuu pelastuslaitoksilla. Edellyttää asianmukaista resursointia asiantuntijoihin.
- SM voi tukea tavoitetta määrittelemällä uudistuvassa pelastuslaissa varautumisen tukemisen yhdeksi pelastuslaitoksen tehtäväksi. Nykyisin se on kuvattu hieman liian suppeasti kuntien valmiussuunnitelmien tukemisena.

Tuottavuuden kasvu

- E. Tuottavuuden kasvu kohdentuu kriittisten palveluntuottajien toimintavarmuuteen onnettomuus-, häiriö- ja poikkeusoljen tilanteissa.
- Toiminnan vaikutusta voidaan mitata välillisesti seuraamalla KUJA-hankkeessa tuotettujen testien tulosten kehittymistä.

Liite 1. Jatkokäsiteltäviä pelastuslaitoksen tuottavuuden kehittämisehdotuksia

Esimerkiksi Pelastustoimen uudistushankkeen Henkilöstö -työryhmä voisi pohtia seuraavien aiheiden hyödyntämistä.

A. Esimiestyön merkitys johdon asettamien tavoitteiden seurannassa ja toteuttamisessa.

- Esimiehen asenteen merkitys kokonaisuudelle on erittäin suuri.

B. Esimiehellä on käytännössä paras mahdollisuus seurata tavoitteiden toteutumista ja varsinkin vaikuttaa toteutumiseen käytännössä.

C. Esimiehelle enemmän vastuuta tavoitteista ja niiden toteutumisesta

- Nykyjärjestelmässä ”johdon” suunnitelmat ja tavoitteet jäävät usein henkilöstöltä etäisiksi.
- Esimiesportaan konkreettinen sitouttaminen ja kouluttaminen tavoitteisiin voisi parantaa tietämystä ja sitä kautta sitoutumista päätettyihin linjauksiin.
- Pelastuslaitoksen ottaessa käyttöön prosessienhallintajärjestelmän, voisi prosessin omistamisen/vastuualueet osittain ulottaa esimiestasolle.

D. Päätökset tähän liittyen tehdään pelastuslaitostasolla ja heidän resursseilla.

E. Tuottavuuden kasvu saadaan tavoitteiden ja strategioiden yhdenmukaisesta ja tehokkaasta jalkauttamisesta.

- Tavoitteiden asettaminen ja tehty strategiatyö tulee olla elimellinen osa niiden luomista.
- Mikäli strategialla ja tavoitteilla pyritään tuottavuuden parantamiseen, tulee myös siihen liittyvien mittareiden olla selvillä jo em. suunnitelmia tehtäessä. Ei voida ajatella tilannetta, jossa tavoitteiden tai strategioiden ensimmäinen tuottavuuden mittauspiste on seurantavaihe. Näin meneteltäessä paistaa liiaksi läpi se, että strategia on tehty pelkästään, koska sellainen tulee tehdä.

A. Vaihtoehtoiset urapolkujen luominen myös esimiehille.

- Roolimallina/esimerkkinä myös tässä asiassa

B. Operatiivisen henkilöstön nouseva eläkeikä suhteessa ennallaan oleviin savusukelluskelpoisuuden fyysisiin vaatimuksiin rajoittavat myös esimiesten mahdollisuuksia pysyä operatiivisissa tehtävissä työuran loppuun saakka.

- Paloiesimiesten kohdalla tulisi olla mahdollisuus hankkiutua erityisosaamista tai mielenkiinnon kohteitaan vastaaviin tehtäviin, tämä edellyttää sitä, että pelastuslaitoksella on tarvetta ko. tehtäville.

- C. Pelastuslaitosten vaihtoehtoista urapolkumallia ei ole järjestelmällisessä muodossa olemassa, joten tässä luotaisiin uusi järjestelmä.
- D. Päätöksenteko asiasta on pelastuslaitosten vastuulla, kuten myös resursointi.
- E. Tuottavuuden kasvu perustuu tässä ehdotuksessa pidempiin työuriin ja sitä kautta pienempiin VARHE-maksuihin.
 - Tuottavuuden kasvu tulee suoraan pelastuslaitoksille. Tuottavuuden kasvu mitataan euroissa, esimerkiksi kustannusvertailun avulla.